

ESTIMĂRI ANALITICE PRIVIND FUNCȚIONAREA SECTORULUI MICULUI BUSINESS ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Asist. univ., drd., Erhan Lica, ASEM

This paper deals with the function of small and medium-sized enterprises (SMEs) sector. We point out the positive moments of SMEs function, as well as the negative moments that restrict the development of this segment of economy in our country.

We also suggest solutions in order to overpass these problems in the activity of national SMEs.

În țările cu o economie de piață funcțională sectorul micului business este perceput drept principala sursă a creșterii economice și creării noilor locuri de muncă. În R. Moldova activitatea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) a început să prindă contur ca fenomen al dezvoltării social-economice a țării aproximativ cu 14-15 ani în urmă, după finalizarea privatizării în masă și conturarea proprietarilor reali. În pofida faptului că micul business autohton s-a format și a crescut în condiții economice nefavorabile și incerte ale perioadei de tranziție, acesta a reușit să se dezvolte atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ.

Scanarea situației actuale a IMM-urilor din R. Moldova, ne-a permis să evidențiem că, sectorul micului business autohton deține o impunătoare cotă din totalul agenților economici de pe piața locală atingând nivelul de 97,7%, ceea ce echivalează cu 45,6 mii IMM-uri și reprezintă circa 13 IMM-uri la 1 000 de locuitori.

Totuși, informația atât despre creșterea, cât și numărul de IMM-uri în R. Moldova, prezentată oficial de organul de statistică trebuie interpretată cu un grad de scepticism, deoarece Biroul Național de Statistică (BNS) are posibilitatea să determine numărul de IMM-uri doar în baza datelor generalizate din rapoartele financiare prezentate anual de către agenții economici. În realitate însă, nu toate formele organizatorico-juridice de IMM-uri sunt obligate să prezinte rapoarte financiare, aici facem referire la întreprinderile individuale și la antreprenorii ce activează pe bază de patentă, care în fond nu sunt nimic altceva decât subiecți ai micului business. Prin această neobligativitate de prezentare, numărul real de întreprinderi din sector ajunge să devieze substanțial de cel determinat oficial de organul de statistică, de unde putem deduce, că IMM-uri sunt de facto mult mai multe în R. Moldova decât numărul oficial prezentat.

O altă dificultate în determinarea numărului real de IMM-uri de către BNS, constă în aceea că nu toate întreprinderile care prezintă rapoarte financiare anuale către organul de statistică își desfășoară activitatea sa de facto. În prezent, mulți agenți economici ai sectorului dat preferă să prezinte rapoarte financiare anuale la zero, decât să treacă prin procedura de lichidare a entității, care este prea anevoioasă.

Considerăm, că în vederea corectării acestui aspect se impune necesitatea unui set de măsuri la nivel de stat ce ar viza, în primul rând simplificarea procedurii de lichidare, cât și dreptul oferit BNS de a nu mai include în calculul agregat pe sector IMM-ul care trei ani consecutiv a prezentat raportul său financiar anual la zero.

Urmărind per general evoluția dezvoltării IMM-urilor autohtone, constatăm, că mastabele dezvoltării sectorul micului business în R. Moldova în comparație cu alte state cu o economie funcțională au fost destul de modeste. Concluzia dată este fundamentată pe faptul, că dacă în anul 2007 la 1000 de locuitori le reveneau 11 IMM-uri, iar în anul 2011 cifra a crescut la 13 IMM-uri, în țările din Uniunea Europeană acest indicator oscilează între valori mult mai înalte ajungând chiar și la 70 de IMM-uri la 1 000 de locuitori. Concluzia este evidentă, creșterea sectorului dat este semnificativă doar la nivel național, pe arena internațională a economiilor de piață funcționale numărul IMM-urilor din R. Moldova rămâne a fi unul extrem de mic.

Un alt indicator generalizator care în opinia noastră caracterizează poate cel mai bine nivelul de dezvoltare a sectorului micului business dintr-un stat este cota producției IMM-urilor în Produsul Intern Brut. Dacă în majoritatea țărilor cu o economie de piață funcțională acest indicator depășește

50%, iar în unele state ajunge chiar și până la 70%, apoi în R. Moldova pe seama IMM-urilor se creează circa 28% din PIB.

Nivelul redus al acestui indicator încă o dată ne dezgolește rezervele și necesitățile acute de susținere pe care le are sectorul dat pentru o dezvoltare eficientă.

Analiza micului business nu poate fi lipsită de aprecierea structurii sectorului dat pe categorii de mărime. Astfel, din datele prezentate în tabelul 1 rezultă că în perioada anilor 2007-2011 ponderea dominantă în suma totală a IMM-urilor le revenea întreprinderilor micro în proporție de peste 75%, contrar multor state dezvoltate economic în care categoria micro de IMM-uri deține o cotă nesemnificativă. Această situație poate fi explicată prin faptul că întreprinderile micro din R. Moldova, întâmpină cele mai mari dificultăți în dezvoltarea activității sale, fără a fi capabile să atragă o susținere financiară stabilă și permanentă, care le-ar putea asigura o creștere durabilă pe viitor, spre categoria întreprinderilor mici sau mijlocii.

Tabelul 1

**Aprecierea structurii IMM-urilor din R. Moldova în perioada anilor 2007-2011
pe categorii de mărime**

Indicato ri	În procente la numărul total de IMM-uri, %					Ritmul creșterii față de anul, %			
	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	2007	2008	2009	2010
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Numărul de IMM- uri din care:	100,00	100,00	100,00	100,00	97,5	120,97	115,09	108,24	103,73
întreprin- deri mijlocii	4,35	4,14	3,66	3,51	3,1	88,24	88,24	93,75	93,75
întreprin- deri mici	19,69	20,19	18,99	19,96	18,9	119,48	110,84	110,84	101,10
întreprin- deri micro	75,96	75,67	77,35	76,53	75,5	123,23	117,68	108,28	104,87

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS

Creșterea lentă a numărului de întreprinderi micro și mici în ultimii ani a fost însoțită de reducerea numărului celor mijlocii. Acest fapt poate fi explicat prin aceea, că întreprinderile mijlocii și-au extins suficient afacerea pentru a migra spre categoria celor mari, pe când cele micro și mici nu au încă condițiile necesare pentru a acumula un capital de creștere.

Dacă privim evoluția dezvoltării micului business, luând în calcul repartizarea teritorială a acestor întreprinderi, remarcăm existența unor arii cu grade diferite de concentrare a IMM-urilor în țară. Cota dominantă a IMM-urilor în proporție de circa 70% este concentrată în municipiul Chișinău, urmat în clasament de regiunea de centru cu 13%, cea de nord cu 12% și cea de sud cu 5%. Totodată, antreprenorii micului business din toată țara au dat preferință următoarelor sectoare economice de activitate, prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2

**Structura IMM-urilor din R. Moldova pe principalele sectoare economice de activitate
în anii 2007-2011**

Indicatori	În procente la numărul total de IMM-uri, %				
	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011
1	2	3	4	5	6
Total	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
inclusiv pe principalele sectoare economice de activitate:	5,37	5,11	5,26	5,04	5,07
• agricultura, economia vânatului și silvicultura					
• industria prelucrătoare	12,79	12,17	11,67	10,97	10,15
• energia electrică, gaze și apă	0,25	0,24	0,46	0,44	0,42
• construcții	6,14	6,08	5,72	5,48	5,50
• comerț cu ridicata și amănuntul	40,92	41,12	41,19	41,01	41,01
• transport, depozitare și comunicații	7,16	7,05	6,87	6,80	6,77
• tranzacțiile imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor	13,30	14,60	15,10	16,01	16,70
• alte activități	14,07	13,63	13,73	14,25	19,59

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS

Din datele prezentate în tabelul 2 se observă, că cele mai atractive domenii de activitate pentru IMM-urile din R. Moldova sunt „comerțul cu ridicata și amănuntul” (cu o cotă impunătoare de peste 41%), „tranzacțiile imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor” (13-16%) și „industria prelucrătoare” (11-12%). Explicația acestei evoluții deosebite în comerț, dar și în domeniul serviciilor o regăsim în flexibilitatea IMM-urilor din domeniu, majoritatea încadrându-se în clasa micro întreprinderilor cu activități de comerț, care îndeplinesc funcția de intermediari pe piață. Activitățile nominalizate generează și cele mai multe venituri pentru IMM-urile naționale.

Concluzia este evidentă, micul business din R. Moldova se dezvoltă mai bine în acele ramuri, care nu necesită semnificative resurse umane, materiale, intelectuale și, în special, financiare, adică sectorul comerțului și cel al serviciilor.

Formula succesului în desfășurarea unei activități economice eficiente este ca veniturile din vânzări, generate de întreprindere, să fie suficiente pentru acoperirea tuturor cheltuielilor și formarea profitului. Analiza repartitiei profitului pe categorii de IMM-uri denotă, că contribuția cea mai importantă la realizarea profitului sectorului micului business în anul 2011 le-a revenit întreprinderilor mici, acestea au cumulat peste 50% din profitul sectorului, fiind urmate de întreprinderile mijlocii și micro, contrar faptului, că în sectorul IMM-urilor, din punct de vedere numeric, predomină categoria întreprinderilor micro.

Concludent este, că chiar dacă numeric în sectorul micului business predomină categoria micro de întreprinderi, acestea aduc cel mai mic profit sectorului, de unde se impune necesitatea de susținere și dezvoltare, în primul rând, a acestor entități.

Realizând funcția socială a micului business, exprimată prin crearea locurilor de muncă am urmărit evoluția populației angajate în sectorul micului business pentru ultimii cinci ani, în baza datelor prezentate în tabelul 3 am constatat o reducere a numărului total de salariați angajați în întreprinderile mijlocii cu 42 mii persoane (91,1 -133,1) sau cu 31,56%, în condițiile creșterii

ne semnificative a personalului angajat în întreprinderile mici și micro. Relaționând numărul de IMM-uri constant în creștere cu reducerea permanentă a numărului de persoane angajate în aceste întreprinderi, pentru aceeași perioadă de timp, putem deduce existența unor IMM-uri „fictive” în economia autohtonă, care nu activează de facto.

Tabelul 3

**Evoluția numărului de salariați pe categoriile de IMM-uri din R.Moldova
în anii 2007-2011**

Indicatori	Numărul de salariați				
	Anul 2007	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011
1	2	3	4	5	6
Total	327,4	328,1	316,2	309,4	294,2
• întreprinderi mijlocii	133,1	125,5	115,1	108,8	91,1
• întreprinderi mici	115,1	120,2	117,1	121,0	116,2
• întreprinderi micro	79,2	82,4	84,0	79,6	86,9

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS

După două decenii, în care Guvernul R. Moldova cu eforturile sale proprii, cât și, în special, în ultimii ani, cu suportul financiar din partea Uniunii Europene și a altor donatori și instituții financiare internaționale, a inițiat în practică o serie de măsuri menite să accelereze creșterea sectorului micului business – acestea au început să dea roade. Măsurile de susținere întreprinse s-au valorificat într-un șir de rezultate pozitive, remarcate și în cadrul articolului dat: sporirea aportului sectorului micului business în PIB; creșterea numărului de IMM-uri și a forței de muncă angajate în aceste întreprinderi.

Totuși, în cadrul analizei s-a observat, că aceste rezultate raportate la țările cu o economie de piață funcțională sunt cu mult inferioare, iar dezvoltarea sectorului micului business reprezintă încă o mare provocare pentru R. Moldova. Această concluzie și mai acut evidențiază carențele, dar totodată și necesitatea susținerii acestui sector în R. Moldova, fapt care ne-a impulsivat spre promovarea propunerilor în vederea diminuării acestora.

- Dezvoltarea IMM-urilor este încă concentrată în sectorul comerțului cu amănuntul și serviciilor și doar, în mică măsură în sectorul productiv. Totodată, activitățile productive din sectorul IMM-urilor sunt cele ce constituie esența creșterii economice și a progresului dintr-un stat. Astfel, considerăm absolut necesară reorientarea IMM-urilor spre activități inovative și concentrarea susținerii statului, în primul rând, spre aceste entități cum ar fi, spre exemplu, domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC).
 - Caracteristic pentru R. Moldova este și lipsa cooperării dintre întreprinderile mari și sectorul micului business, de aceea IMM-urile contribuie, în primul rând, la saturarea pieții de consum, dar nu a celei de producere, cum ar și fi normal. Colaborarea IMM-urilor inovative din R. Moldova cu întreprinderile mari poate debloca potențialul economic al sectorului contribuind astfel la creșterea economică.
- Dominarea întreprinderilor de dimensiuni micro pe piața micului business din R. Moldova, ne subliniază acut necesitatea susținerii acestora spre acumularea unui potențial financiar de creștere. Suntem ferm convinși, că accesul la surse de finanțare este un aspect cheie al dezvoltării sectorului dat în R. Moldova, iar pentru întreprinderile de dimensiuni micro este cel mai greu de a atrage această finanțare. Cauza este nu doar cea, cel mai frecvent invocată, aferentă lipsei gajului, dar deseori și o instruire slabă a managerilor, reflectată într-o calitate scăzută a planurilor de afaceri.
- Analiza în profil teritorial, atât din punct de vedere al ponderii în formarea PIB-lui, cât și sub aspectele calității vieții umane, denotă discrepanțe vădite dintre municipiile Chișinău și Bălți, și restul Republicii.

În contextul problemei date, venim cu recomandarea promovării unei politici a statului focusate pe dezvoltarea regională a IMM-urilor. Împărtășim opinia, că în vederea dezvoltării infrastructurii rurale, beneficiarii tuturor proiectelor de finanțare a IMM-urilor de tip parteneriat public-privat, ar trebui primordial să fie antreprenorii care au inițiat o afacere de dimensiuni micro, mici sau mijlocii în zonele rurale ale țării. Concomitent, se resimte o nevoie acută de instruire a antreprenorilor din zonele rurale ale țării. Instruirea, informarea și transferul de cunoștințe fiind primele premise absolute necesare pentru extindere micului business spre zonele rurale a Republicii.

Bibliografie

1. Politici Publice „Finanțarea IMM-urilor în Republica Moldova”, Nr.1, 2011, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”.
2. Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020.
3. www.statistica.md